

pregledni znanstveni članek
prejeto: 2004-03-09

UDK 811.163.6'373.21(497.4 Istra)

SEJMIŠČA IN REKA PRI ČRNOTIČAH V ISTRSKI SLOVENIJI? Toponima *Sejmišče-Sejenisce* in *Podrečica*

Matej ŽUPANČIČ

Pokrajinski muzej Koper, SI-6101 Koper, Kidričeva 19
Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1
e-mail: matej.zupancic@zrs-kp.si

IZVLEČEK

Avtor obravnava dva toponima iz okolice vasi Črnotiče v istrski Sloveniji. V nasprotju z opredelitvijo (po Juliju Titlu) toponima "Sejmišče" interpretira razrešitev zapisa v zemljiški knjigi kot "Sejenisce". Ugotavlja, da se kot tak ne nanaša na sejmsko dejavnost v bližini vasi. Tudi opredelitev izraza "Podrečica" – pri Titlu hidronim ("tekoča voda") – interpretira drugače. Meni, da glede na razvoj besede "patriarca" v slovenskem jeziku predstavlja sled prisotnosti oglejskega patriarhata v Istri. Naslanja se na ugotovitve Milka Kosa, Frana Ramovša in Stanka Flega.

Ključne besede: *Sejmišče, Sejenisce, Podrečica*, patriarhat, hidronim, Julij Titl, toponomastika, Črnotiče, istrska Slovenija, zemljiška knjiga

IL MERCATO (SEJMIŠČE) E IL FIUME (REKA) PRESSO ČRNOTIČE NELL'ISTRIA SLOVENA? Toponimi *Sejmišče-Sejenisce* e *Podrečica*

SINTESI

L'autore si occupa di due toponimi dei dintorni del paese di Črnotiče nell'Istria Slovena. Allontanandosi dalla definizione (secondo Titl) del toponimo "Sejmišče" (mercato) riporta la soluzione della nota del Libro Fondiario "Sejenisce", constatando che come tale non si riferisce all'attività di mercato che si svolgeva nei pressi del paese. Anche la definizione del vocabolo "Podrečica" – da Titl, idronimo ("acqua corrente") – viene interpretata diversamente. L'autore pensa che lo sviluppo della parola "patriarca" in lingua slovena sia stato determinato dalla presenza nell'Istria del patriarcato di Aquileia. Tale ipotesi si appoggia sulle attestazioni di Milko Kos, Fran Ramovš e Stanko Flego.

Parole chiave: *Sejmišče, Sejenisce, Podrečica*, patriarcato, idronimo, Julij Titl, toponomastica, Črnotiče, Istria Slovena, Libro Fondiario

Pred kratkim je dr. Julij Titl z dvema zaporednima publikacijama opozoril na pomen proučevanja toponimov (Titl, 1998; 2000). V obeh izdajah je zbral nad 8500 toponimov, navedel nekoliko osnovne dokumentacije, statistiko in njih opredelitve oziroma pomene. V prikazu druge knjige je Milan Natek zapisal: "Zbrano gradivo izziva številna znanstvena področja k nadaljnjemu preučevanju in ovrednotenju zbranih in objavljenih toponimov" (Natek, 2000, 71). Med toponimi iz okolice Črnotič¹ je za tokratni prikaz izbranih pet, da bi bili podrobneje predstavljeni, saj nam nekatere Titlove opredelitve vzbujajo pomisleke.

Titl, 1998	Titl, 2000
1 Sejmišče, str. 113/114, 123	Sejmišče, str. 131
2 Sejmišče v stajah, str. 114, 123	Sejmišče v stajah, str. 31
3 Sejmišče nad kalom, str. 114, 123	Sejmišče nad kalom, str. 31
4 Sejmišče v kavi, str. 114	Sejmišče v kavi, str. 31
5 Podrečica, str. 123	

Pomisleki se porajajo še posebej zato, ker Julij Titl ne pojasnjuje in ne dokumentira svojih opredelitev; za naše izbrane primerke domnevam, da jih je navedel bolj "po ušesu" ali ljudski etimologiji. Za prvi toponim (*Sejmišče*), ki se v bistvu ponovi še trikrat, bo z nekaj drznosti popravljen Titlovo branje zapisov v zemljiški knjigi. Pri naslednjem – *Podrečica* – pa bo skušala upoštevati relevantna literatura in opredeliti drugačen značaj in pomen, saj po mojem hidronim ne more biti.

V poglavju *Druga imena* v svoji prvi knjigi Titl piše o sejmiščih: "... Kot sled letnih sejmov so v katastrski občini Črnotiče ohranjena ledinska imena *Sejmišče*, *Sejmišče v Kavi*, *Sejmišče v Stajah*. Toliko različic istega imena v eni katastrski občini kaže, da so kraje, kjer je bil sejem, večkrat menjali" (Titl, 1998, 113–114). Titl omenja ledine *Sejmišče* tudi v Movražu, Črnem Kalu in Rožarju.

Po avtorjevih naznakah smo te toponime skušali najti v zemljiški knjigi in jih locirati na katastrske mape. Zapis *"Sejmišče"* v zemljiških knjigah "Črnotiče 1–5" ni. Trdimo, da bi bilo potrebno v zvezi z obravnavano temo upoštevati tam pogosto omenjano ledinsko ime *"Sejenisce"*. Na karti parcel so prikazane koncentracije oziroma gruče toponima *"Sejenisce"* (sl. 1), sortiranega po parcelnih številkah (kot na preglednici). Po pravilu so to izredno majhne parcele, prav vse so locirane v zavetju apnenčaste stopnje, ki poteka v smeri severozahod-jugovzhod. Dobro je vidna razlika v velikosti med dolгими obdelovalnimi parcelami na flišni progi (Požeš, 1995, s.v. Črnotiče, 110) in velikimi parcelami

Podgorskega krasa nad skalno stopnjo na sv delu karte. Parcele, ki jih zemljiška knjiga označuje kot *"Sejenisce"*, so grupirane v štiri gruče in nekaj osamljenih. V okviru gruče je distribucija posameznih različnih toponimov (na primer *Sejenišče*, *Sejenišče nad Sedmizzo*) popolnoma naključno, očitno odvisno od lastnika in zapisovalca, zato so na sliki 1 kartirane skupno. V grobem je prepoznati štiri gruče (parcele s številkami 362, 806, 1312, 1674–1675), ki so verjetno ustrezne štirim sejmiščem J. Titla. Lega sejnišč je nadvse ugodna za zgodnje sejanje, zemlja je rahlejša kot nižje v dolini, ogrevana od stene in sonca in nad toplotnim obratom (Jože Žumer, ustno 29. 8. 2003). Tudi sama vas je z obema kaloma prislonejena pod omenjeno skalno stopnjo. Zdi se, da je na neki način logika *"Sejenišč"* povezana z logiko nastanka in življenja vasi same.

Vpisi za prvi toponim so v zemljiški knjigi napisani izključno kot *"Sejenisce"* (sl. 2), večkrat z različnimi določili, npr. *Sejenisce u Vertu*, *pod Kallam* idr. Te zapise je Titl bral – kot domnevamo – in razumel kot *"sejmišče"*. Vendar je vsaj v številnih lepo izpisanih besedah *Sejenisce* težko ne razbrati *"-jen-"*; morda bi bilo tako možno pri kakšnem posameznem, slabo izpisanim z ostrim -e- črki -je- združiti z -n- v *"-jm-"*. Tedaj bi pač lahko brali kot *"sejmišče"*.

Tako v navedenih primerih berimo rajši *"Sejenišče"*, pomen in domnevno funkcijo *Sejenišč* v pridelovalnem procesu vasi bo razvozlati kdo drug, za to bolj poklican. Skoraj še ne obravnavano je terensko delo glede ustnega izročila, zato na tem mestu z veseljem objavljamo zapis Jožeta Žumra, ki ga je poslal med zaključevanjem tega prispevka: "Danes zvečer (1. 9. 2003) sem se z Jožetom Vovkom, upokojencem iz Ospa, št. 20, pogovarjal približno tako:

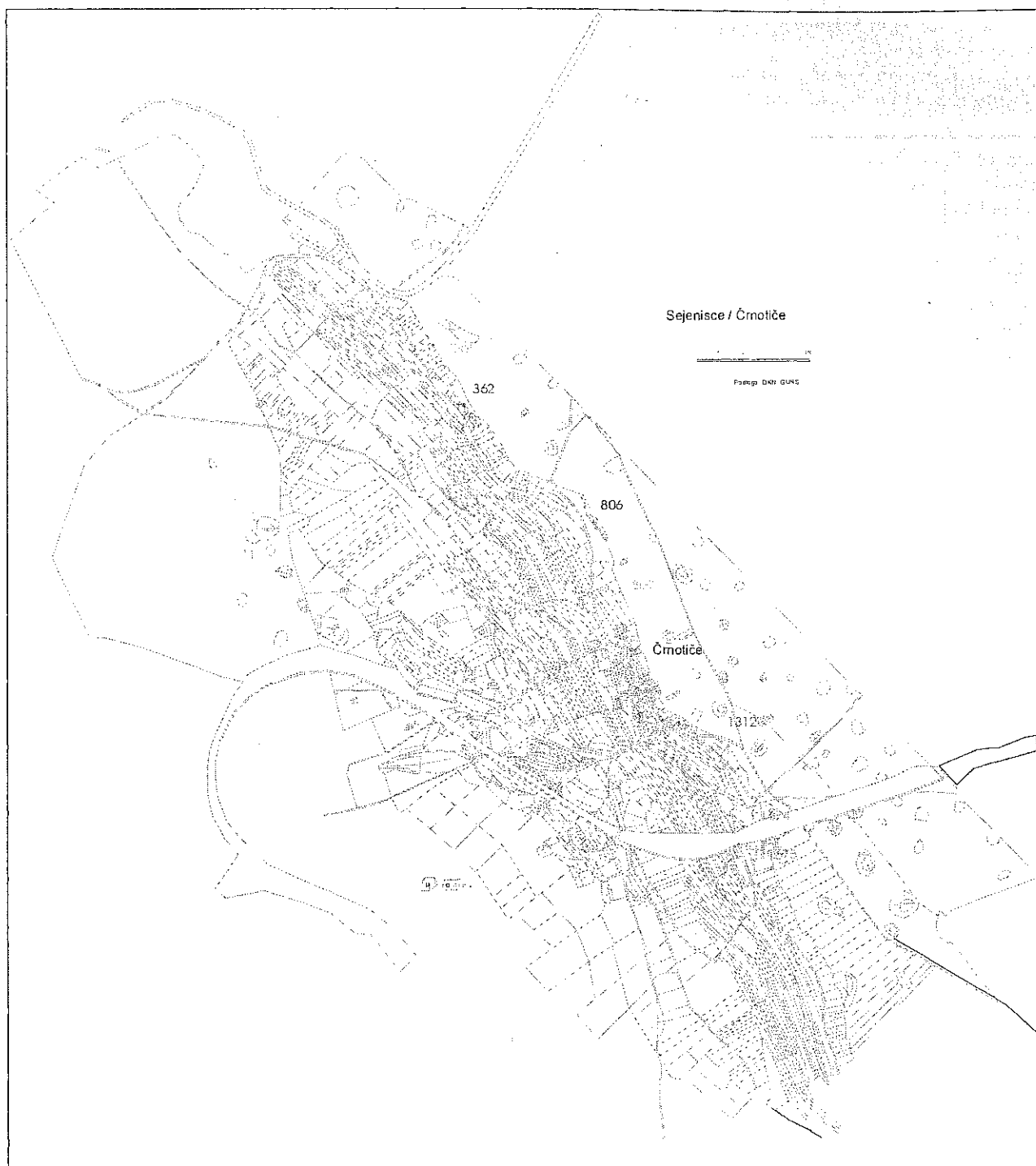
Ali si kdaj slišal, da bi kateremu kraju pri Ospi ali v vasi rekli *Sejmišče*?

Jože zamišljeno gleda, zadeva mu je znana, pa ne ve kam z njo. In nadaljujem: *Kaj pa pod steno z luknjo, tam pri Banjah? Je tam kak kraj Sejmišče?*

Me pogleda in se spomni: *Ne tam, ampak malo bolj levo je eno Sejmišče, na drugi strani, pod desno steno Jame pa drugo. Nadrobneje opiše lego obeh Sejmišč pod stenama. Pove, da lahko greva kdaj pogledat, le da bo tam verjetno precej robide. Na obeh krajih je bilo nekaj kvadratnih metrov tal (pokaže pravokotno obliko površja na tleh) malo ograjeno s kamni. Notri so imeli humus in tam se je sjalo zelje in podobno za flancanje. Ja, pa saj to imajo tudi drugod po vaseh. Sam se spomnem iz otroštva. Največ se je tam sjalo prav zelje. To pride od sejanja: seješ na Sejmišču ali Sejenišču!"*

Ni odveč pripomniti, da osapska situacija na terenu ustreza črnotiški.

1 Črnotiče, vas v istrski Sloveniji na Podgorskem krasu, 389 m nad morjem.

Sl. 1: Izsek iz katastrske mape Črnotiče: gruče toponima "Sejenisce".

Fig. 1: Extract from the cadastral map of Črnotiče: clusters of toponym "Sejenisce".

Drugi obravnavani toponim je "Podrečica", ki ga je dr. Julij Titl opredelil med hidronime. Točna lega toponima "Podrečica", po Titlu naj bi to bil hidronim (1998, 123), ostaja nedorečena. Leta 2000 ga ne omenja več. Pomislek pa je na krasu kaj naraven. Jamarjem in

speleologom je sicer znana paleostruga na planoti, ki se le občasno, ob deževju, napolni tu in tam z vodo – kaj nasprotno od pojma "reka". Skoraj vedno suho korito (Vodna vala pri Trpcih, TTN Kozina 23) leži že izven k.o. Črnotiče v k.o. Prešnica.

Tabela 1: Toponim Sejenisce v k.o. Črnotiče: sortirano po parcelnih številkah.

Table 1: Toponym Sejenisce in the cadastral commune of Črnotiče: sorted by cadastral lot numbers.

	Toponim	Št. Parcele	Part. Tav.	Knjiga
Orto d'erbaggi	Sejenisce	362 /1	34	1
Orto	Sejenisce	362 /6	48	1
Orto	Sejenisce	362 /7	203	5
Orto	Sejenisce	362 /8	8	1
Orto	Sejenisce	362 /12	157	4
Orto	Sejenisce	362 /14	3	1
Orto	Sejenisce	362 /16	48	1
Orto	Sejenisce	362 /18	181	4
Orto	Sejenisce	362 /18	181	4
Orto	Sejenisce	362 /23	203	5
Orto	Sejenisce	362 /24	183	4
Orto	Sejenisce	362 /24	181	4
Orto	Sejenisce	362 /25	32	2
Orto	Sejenisce	362 /26	29	1
Orto /travnik	Sejenisce	362 /31	13	1
Orto	Sejenisce	362 /35	29	1
Orto	Sejenisce	362 /36	13	1
Orto /travnik	Sejenisce	362 /38	13	1
Orto	Sejenisce	362 /39	28	1
Orto	Sejenisce	362 /41	9	1
Orto	Sejenisce	362 /43	185	4
Orto	Sejenisce	362 /44	8	1
Orto	Sejenis'ce	362 /10	11	1
Orto	Sejenis'ce	362 /37	9	1
Orto	Sejenisce nad Sedmizi	362 /48	26	1
Orto	Sejenisce nad Sedmizza	362 /21	66	2
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /2	186	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /3	166	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /4	166	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /13	205	5
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /27	182	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /29	163	4

Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362/33	160	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /40	193	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /42	35	1
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /47	196	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /49	193	4
Vigna	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /50	158	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /51	158	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /52	193	4
Orto	Sejenisce nad Sedmizzo	362 /9	57	2
Incolto	Sejenisce nad Lesično	362 /34	161	4

Orto	Sejenisce	1674 /9	16	1
Orto	Sejenisce	1674 /8	16	1
Orto	Sejenisce u Stajah	1674 /7	46	1
Orto	Sejenisce u Stajah	1674 /6	57	2
Orto	Sejenisce u Stajah	1674 /4	47	1
Orto	Sejenisce u Stajah	1675 /4	56	2
Orto	Sejenisce u Stajah	1674 /3	47	1
Orto	Sejenisce u Stajah	1674 /2	47	1
Vigna	Sejenisce u Verti	1675 /1	47	1
Orto	Sejenisce u Stajah	1675 /2	247	5
Vigna	Sejenisce u Verti	1675 /6	47	1
Vigna	Sejenisce u Verti	1675 /5	47	1
Orto	Sejenisce u Verti	1675 /3	47	1
Vigna	Sejenisce u Verti	1675 /1	47	1
Pascolo	Sejenisce	806 /5	11	1
Orto	Sejenisce	806 /8	30	1
Orto	Sejenisce	806 /10	32	1
Pascolo	Sejenisce	806 /13	11	1
Orto	Sejenisce	806 /16	8	1
Orto	Sejenisce pod Jurjevco	806 /17	203	5
Orto	Sejenisce u Iuriouci	806 /15	48	1
Orto	Sejenisce u Kavi	806 /3	42	1
Orto	Sejenisce u Kavi	806 /4	42	1
Orto	Sejenisce u Braidì	809/2	163	4
Orto	Sejenisce u Skerjaszi	806 /12	62	2
Orto	Sejenisce	1312 /9	16	1
Orto	Sejenisce Klanzi	1312 /2	26	1
Orto	Sejenisce nad Kallam	1312 /4	20	1
Orto	Sejenisce nad Kallam	1312 /7	20	1
Arativo	Sejenisce	245 /4	186	4
Orto	Sejenisce	249 /7	42	1

		<i>Sejmišče u. Hajab</i>
<i>1644/1</i>	<i>arto</i>	}
<i>1644/2</i>	<i>arto</i>	
<i>1644/4</i>	<i>arto</i>	
<i>1648/2</i>	<i>arto</i>	
		<i>Sejmišče u. Vert</i>
<i>1648/1</i>	<i>ingua</i>	}
<i>1648/2</i>	<i>arto</i>	
<i>1648/5</i>	<i>ingua</i>	
<i>1648/7</i>	<i>ingua</i>	

Sl. 2: *Sejenisce*: zapisi iz zemljiške knjige.
Fig. 2: *Sejenisce*: cadastral records.

Razrešitev je treba poiskati drugače, v izrazih "podreka" in prvotno "patriarh". Pogosti antroponimi *Podreka*, *Podrecca* in podobni, in tudi toponimi *Padriče*, *Poreče*, *Podreka* in podobni, so zgovorna sled zgodovinske prisotnosti oglejskega patriarhata na Slovenskem. Pred nekaj leti je za okolico Padrič na tržaškem Krasu Stanko Flego evidentiral toponim "Podreychan" in ga gladko

interpretiral kot prvo omembo Padrič leta 1327 (Flego, 1985) z naslonitvijo na razvoj besede *patriarca* → *podreka* v slovenskem jeziku. Flego navaja tudi relevantno literaturo (med drugim: Kos, 1931, 160, 201; Ramovš, 1936, 40–41; Pahor, 1968).

Ugotavljamo, da v katastrski občini Črnotiče toponomastika ne podpira niti obstoja sejmov niti obstoja tekoče vode – rečice. Toponim *Sejenisce* z značilno distribucijo v zavetju pod kraško stopnjo nedvomno odseva značilnosti nekdanje uporabe in izrabe tal v okolici Črnotičev, a nedvomno bi zasledili enak vzorec tudi drugod. Toponima *Podrečica* ne uvrščamo med hidronime, pač pa je le še ena lingvistična sled o vplivu oglejskega patriarhata v Istri in Sloveniji.

ZAHVALA

Zahvalo za pomoč in spodbudo sem dolžan naslednjim gospem, gospodom in institucijam: Zvezdi Pogelšek (Okrajno sodišče, Zemljiška knjiga, Koper), Istoku Dolencu (Geodetska uprava, izpostava Koper), Marjeti Humar, Jakobu Müllerju in Metki Furlan (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana), Karimu Klevi (PS-Prostor, Koper), Goranu Filipiju (Filozofski fakultet, Pula), Milku Matičetovu (Ljubljana), Jožetu Žumru (Koper), Pokrajinskemu muzeju Koper, Jožetu Hočevanju (Portorož).

Sl. 3: Obdelovalna parcelica pod kraškim robom pri Črnotičah.
Fig. 3: A micro "garden-field" till in use under the carstic reef by Črnotiče.

A FAIRGROUND AND A RIVER NEAR ČRNOTIČE IN ISTRIAN SLOVENIA? Toponyms *Sejmišče-Sejenisce* and *Podrečica*

Matej ŽUPANČIČ

Pokrajinski muzej Koper, SI-6101 Koper, Kidričeva 19

Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, SI-6000 Koper, Garibaldijeva 1

matej.zupancic@zrs-kp.si

SUMMARY

The author discusses two toponyms from the vicinity of the village of Črnotiče in Slovene Istria. In contrast to the expressed definition of the toponym "Sejmišče" he interprets the solution of the record in the land register as "Sejenisce". He further ascertains that as such it does not refer to the fair or market activities practiced near the village and presumes that in a way the logic of spatial distribution of "Sejenisce" under the limestone rockwall is associated with the logic of the origin and life of the village itself. The expression "Podrečica", which is according to Titl a hydronym ("running water"), is also interpreted in another way. He believes that in view of the development of the term "patriarca" in the Slovene language it delineates a trace of activities of the Aquileia patriarchate in Istria, where he leans on the findings of Milko Kos, Fran Ramovš and Stanko Flego.

Key words: *Sejmišče, Sejenisce, Podrečica, patriarchate, hydronym, Julij Titl, toponomastics, Črnotiče, Istrian Slovenia, land register*

VIRI IN LITERATURA

- Flego, S. (1985):** Podrečica (sled oglejskega patriarha v krajevnem imenu Padriče). V: Jadranski koledar 1986. Trst, 150–154.
- Kos, M. (1931):** Studija o Istarskom razvodu. Rad JAZU 240. T. Nadbiskup. tisk., 105–203.
- Natek, M. (2000):** Julij Titl, Toponimi Koprškega primorja in njegovega zaledja. Knjižnica Annales 23, 2000 (prikaz). Geografski vestnik, 72, 2. Ljubljana, 68–71.
- Pahor, S. (1968):** Nastanek in razvoj Padrič, V: Proslava ob 70-letnici PD Slovan, 1898–1968. Padriče, Prosvetno društvo Slovan, 19–22.
- Požeš, M. (1995):** geslo Črnotiče. V: Krajevni leksikon Slovenije. Ljubljana, Državna založba Slovenije, 110.
- Ramovš, F. (1936):** Kratka zgodovina slovenskega jezika. Ljubljana, Akademsko založba.
- Titl, J. (1998):** Geografska imena v severozahodni Istri. Knjižnica Annales, 18. Koper, Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije, Koper – Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- Titl, J. (2000):** Toponimi Koprškega primorja in njegovega zaledja, Knjižnica Annales, 23. Koper, Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije, Koper – Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- Zemljiška knjiga Črnotiči**, I–V. Okrajno sodišče v Kopru.